

NAČRT ZA RAVNANJE Z RAZISKOVALNIMI PODATKI

OBRAZEC ARIS

Ta obrazec je namenjen pripravi načrta za ravnanje z raziskovalnimi podatki (NRRP) za raziskovalne projekte, ki jih (so)financira Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije (ARIS), kot je določeno v 4. členu [Uredbe o izvajanju znanstvenoraziskovalnega dela v skladu z načeli odprte znanosti](#) (Uradni list RS, št. 59/23).

Raziskovalni podatki so opredeljeni kot zapisi o dejstvih (številčni podatki, besedilni, zvočni in slikovni zapisi), ki predstavljajo osnovno podlago za znanstveno raziskovanje in ki v okviru znanstvene skupnosti veljajo kot ustrezno sredstvo za preverjanje veljavnosti raziskovalnih spoznanj.

Prosimo vas, da izpolnite spodnji obrazec NRRP in ga posredujete ARIS **najkasneje v šestih mesecih od začetka izvajanja raziskovalnega projekta**. Priporočljivo je, da NRRP med izvajanjem raziskovalnega projekta po potrebi redno pregledujete in posodabljate. V primeru sprememb posodobljen NRRP priložite vmesnemu in zaključnem poročilu o rezultatih raziskovalnega projekta.

Pregled vsebine NRRP:

0. Splošne informacije
1. Povzetek in opis raziskovalnih podatkov
2. Shranjevanje in varnostno kopiranje podatkov
3. Zagotovitev podatkov na način FAIR
 - 3.1 Zagotavljanje najdljivosti podatkov (F)
 - 3.2 Zagotavljanje dostopnosti podatkov (A)
 - 3.3 Zagotavljanje interoperabilnosti podatkov (I)
 - 3.4 Zagotavljanje ponovne uporabe podatkov (R)
4. Etični in pravni vidiki
5. Drugi raziskovalni rezultati
6. Finančna sredstva

Uporabljene kratice:

- ADP – Arhiv družboslovnih podatkov
- GDPR – Splošna uredba o varstvu podatkov
- IT – informacijska tehnologija
- RO – raziskovalna organizacija
- ZVDAGA – Zakon o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih
- ZVOP-2 – Zakon o varstvu osebnih podatkov

Navodilo za izpolnjevanje

Obrazec izpolnite tako, da vsebino vnašate v celice v skrajnem desnem stolpcu oz. tam označite eno od ponujenih možnosti. V teh celicah so sedaj v sivi barvi pisave navedeni razlage oz. navodila za vnos ustreznih podatkov in opisov. To pomožno besedilo lahko po vnosu vsebine izbrišete.

0	Splošne informacije	
0.1	Šifra projekta	V5-2521
0.2	Naziv projekta	Celostni pristop pozitivnega razvoja zaupanja v institucije in participacije mladih v procesih priprave politik in predpisov v Sloveniji
0.3	Šifra vodje projekta	32315
0.4	Ime in priimek vodje projekta	dr. Urška Štremfel
0.5	Ime in priimek osebe, ki je v RO zadolžena za podporo pri ravnanju z raziskovalnimi podatki	Igor Peras
0.6	Interna pravila RO za ravnanje z raziskovalnimi podatki	Pravilnik o ravnanju z raziskovalnimi podatki v skladu z načeli odprte znanosti na Pedagoškem inštitutu
0.7	Verzija NRRP	1.0
1	Povzetek in opis raziskovalnih podatkov	
1.1	Ali boste pri projektu ponovno uporabili že obstoječe podatke predhodnih raziskav?	☒ Da ☐ Ne Obstoječe podatke javnomnenjskih raziskav (Standard Eurobarometer, Flash Eurobarometer Youth, European Social Survey, OECD Trust Survey, TRUEDEM, Slovensko javno mnenje) bomo v skladu s cilji projekta dodatno analizirali po treh starostnih skupinah udeležencev (15-19 let, 19-24 let in 25-29 let). Namen je pridobiti podatke o notranjih in zunanjih virih, ki so povezani z zaupanjem v institucije in s politično participacijo mladih v posameznem starostnem obdobju.
1.2	Katere vrste podatkov boste ustvarili oz. ponovno uporabili in v katerih formatih bodo shranjeni?	Ponovno uporabljeni, z namenom analize po starostnih skupinah, bodo številčni podatki (podatkovne zbirke) zgoraj navedenih raziskav. Shranjeni bodo v repozitoriju DiRROS. Objavljeni bodo metapodatki s povezavami do primarnih baz podatkov. Podatki bodo shranjeni v Excel datotekah (.xlsx, .csv), ki so v raziskavah pogosto uporabljene za shranjevanje številčnih podatkov, saj omogočajo ustrezno analizo obstoječih podatkov, tudi ob ponovni uporabi. Novo ustvarjeni podatki izvedenih polstrukturiranih družboslovnih intervjujev in fokusnih skupin (besedilni dokumenti) bodo, ob upoštevanju etičnih standardov, shranjeni v pdf formatu.
1.3	Kakšen je namen ustvarjanja, zbiranja oz.	Namen ustvarjanja, zbiranja in ponovno uporabe podatkov je neposredno povezan s cilji projekta.

	ponovne uporabe podatkov in njihova povezava s cilji projekta?	Pregled obstoječih javnomnenjskih raziskav nakazuje na širok nabor podatkov o zaupanju mladih v institucije in političnih participaciji mladih, ki pa niso sistematično zbrane na enem mestu ter analizirane na način, ki bi omogočal identifikacijo tistih skupin mladih, ki pri načrtovanju ukrepov za krepitev zaupanja v institucije in razvoju politične participacije potrebujejo posebno pozornost. Ponovna uporaba podatkov obstoječih javnomnenjskih raziskav (po posameznih starostnih skupinah mladih) bo omogočila iz širšega kontekstualnega vidika osvetliti nizko raven zaupanja mladih v javne institucije ter nizko raven sodelovanja v oblikovanju politik in predpisov. Za poglobljeno in širše razumevanje dejavnikov, ki se povezujejo z zaupanjem mladih v institucije ter njihovim sodelovanjem v oblikovanju politik in predpisov, bomo kvantitativni del raziskave, predstavljen v prejšnjem razdelku, dopolnili in nadgradili z izvedbo fokusnih skupin in poglobljenih polstrukturiranih družboslovnih intervjujev z različnimi starostnimi skupinami mladih, javnopolitičnimi odločevalci in predstavniki civilne družbe. S kvalitativnim delom raziskave bomo pridobili poglobljene vpoglede v perspektive mladih, civilne družbe in javnopolitičnih odločevalcev na obstoječe in načrtovane oblike sodelovanja mladih v procesih oblikovanja politik in predpisov v Sloveniji z namenom premostitve verzeli med predstavami javnopolitičnih odločevalcev in mladih o tem, kaj omogoča njihovo učinkovito sodelovanje.
1.4	Kakšna je pričakovana velikost podatkov, ki jih nameravate ustvariti oz. ponovno uporabiti?	☒ 0–10 GB ☐ 10–100 GB ☐ 100–1000 GB ☐ >1000 GB
2	Shranjevanje in varnostno kopiranje podatkov	
2.1	Kje bodo podatki med izvajanjem projekta shranjeni in varnostno kopirani?	Med izvajanjem projekta bodo podatki shranjeni s samodejnim varnostnim kopiranjem znotraj omrežja sodelujočih raziskovalnih organizacij. Poleg tega bodo kopije podatkov dostopne na lokalnih diskih raziskovalcev in raziskovalk vključenih v projekt. Dostop do lokalnih diskov je zaščiten z gesli, ki jih poznajo zgolj raziskovalci sami.
2.2	Kako boste izbrali podatke za dolgoročno hrambo?	Upoštevana bo Uredba o izvajanju znanstvenoraziskovalnega dela v skladu z načeli odprte znanosti. Načrtovano je, da bo večina raziskovalnih podatkov odprto dostopnih v repozitoriju DiRROS, pri čemer pa bomo za posebej občutljive podatke (npr. rezultate fokusnih skupin, kjer bi udeležence bilo lahko

		identificirati) smiselno uveljavili izjeme, vendar omogočili dostop do metapodatkov.
2.3	Ali bodo podatki shranjeni v zaupanja vrednem repozitoriju?	☒ Da ☐ Ne Podatki bodo shranjeni v DiRROS (Digitalni repozitorij raziskovalnih organizacij Slovenije), ki je institucionalni repozitorij Pedagoškega inštituta. Repozitorij omogoča trajno hrambo in izvajanje digitalnega skrbništva.
3.	Zagotovitev podatkov na način FAIR	
3.1	Zagotavljanje najdljivosti podatkov (F)	
3.1.1	Ali bodo podatki označeni s trajnim identifikatorjem (PID)?	☒ Da ☐ Ne Podatki bodo označeni s trajnim identifikatorjem oziroma PID DOI.
3.1.2	Kateri metapodatki bodo ustvarjeni in kateri metapodatkovni standardi bodo pri tem upoštevani?	Pri obstoječih podatkih javnomnenjskih raziskav (Standard Eurobarometer, Flash Eurobarometer Youth, European Social Survey, OECD Trust Survey, TRUEDEM, Slovensko javno mnenje) so metapodatki že opisani v pripadajočih dokumentih. Dodana bo le velikost vzorca za posamezno starostno (pod)skupino (15-19, 20-24, 25-29 let). Pri izvedbi kvalitativnega dela raziskave (fokusnih skupin in poglobljenih polstrukturiranih družboslovnih intervjujev) bodo metapodatki obsegali splošne podatke o izvedbi (datum snemanja, trajanje, lokacija, koda udeležencev, raziskovalec) ter podatke o udeležencih (demografski podatki in odgovori udeležencev). V primeru, da bo na podlagi odgovorov udeležence mogoče identificirati, pa bomo namesto njihovih odgovorov, objavili povzetek ključnih ugotovitev.
3.1.3	Ali bodo metapodatki vsebovali ključne besede za izboljšanje najdljivosti in možnosti ponovne uporabe?	☒ Da ☐ Ne V metapodatke bodo vključene ključne besede projekta, pri čemer bo podatke mogoče iskati z enakimi ključnimi besedami kot objave, ki bodo temeljile na metapodatkih. Uporabili bomo ustaljene ključne besede na področju preučevanja zaupanja v institucije in politične participacije mladih, ki bodo drugim raziskovalcem ob ponovni uporabi omogočile prepoznati vsebinski kontekst.
3.2	Zagotavljanje dostopnosti podatkov (A)	
3.2.1	Ali bodo vsi podatki odprto dostopni?	☐ Da ☒ Ne

		Pri novo ustvarjenih podatkih fokusnih skupin in poglobljenih polstrukturiranih družboslovnih intervjujev bo po potrebi uveljavljena izjema. Primarni podatki ne bodo odprtodostopni, če bodo vsebovali občutljive informacije ter kontekstualne elemente, ki bodo omogočali neposredno ali posredno identifikacijo udeležencev. Zaradi varstva zasebnosti, etičnih načel raziskovanja in skladnosti z veljavno zakonodajo bo javno dostopen le nabor metapodatkov. Tveganje omejitve odprtega dostopa bo zmanjšano z anonimizacijo, odstranjevanjem posrednih identifikatorjev, agregiranjem podatkov ter z možnostjo nadzorovanega dostopa do podatkov pod vnaprej določenimi pogoji.
3.2.2	Kdaj bodo podatki odprto dostopni in za koliko časa?	Podatki bodo odprto dostopni ob objavi publikacije oziroma zaključku projekta. Podatki bodo trajno hranjeni v okviru dostopa, ki ga omogoča DiRROS. Kopije podatkov bodo trajno hranjene tudi na lokalnih trdih diskih sodelujočih raziskovalcev.
3.2.3	Na kakšen način bo v primeru omejitev pri uporabi omogočen dostop do podatkov med izvajanjem projekta in po njegovem zaključku?	Večina podatkov bo odprto dostopnih v repozitoriju DiRROS. Za občutljive podatke, kot so npr. rezultati fokusnih skupin in poglobljenih polstrukturiranih družboslovnih intervjujev, bodo v repozitoriju DiRROS dostopni metapodatki. Sami podatki pa bodo na podlagi pisne zahteve na voljo na vpogled v pri vodji projekta v prostorih matične raziskovalne organizacije. Za vpogled v podatke bo potreben podpis Izjave o varovanju zaupnosti podatkov oziroma Pogodbe o uporabi podatkov.
3.2.4	Ali bo za dostop do podatkov oz. njihovo branje potrebna dodatna dokumentacija oz. informacija o ustrezni programski opremi?	☐ Da ☒ Ne
3.3	Zagotavljanje interoperabilnosti podatkov (I)	
3.3.1	Katere geslovnike oz. šifrante boste uporabili pri pripravi podatkov in metapodatkov?	Za zagotovitev interoperabilnosti in ponovne uporabe podatkov bomo pri opisovanju vsebine in konteksta uporabili uveljavljene nadzorovane besednjake (DDI) in šifrante družboslovja: za predmetne oznake/ključne besede ELSST (European Language Social Science Thesaurus) ter CESSDA Topic Classification za tematsko razvrščanje študije. Za terminologijo s področja politik, državljanstva in politične participacije bomo, kjer je smiselno, mapirali pojme tudi na EuroVoc (zlasti za povezljivost s politikami in evropskim institucionalnim kontekstom) ter na UNESCO Thesaurus. Za standardizacijo opisnih polj in vrednosti metapodatkov bomo sledili dobri praksi arhivov, ki temeljijo na DDI, in uporabili pripadajoče DDI nadzorovane besednjake. Za osnovne kodne sezname bomo, kjer bo to

		relevantno, uporabili široko sprejete standarde (npr. ISO šifranti za jezik/državo).
3.3.2	Ali boste primorani uporabiti manj poznane ali lastne geslovnike oz. šifrantе?	☐ Da ☒ Ne
3.4	Zagotavljanje ponovne uporabe podatkov (R)	
3.4.1	Na kakšen način boste zagotovili dokumentacijo, potrebno za ponovno uporabo podatkov?	Ključne informacije o podatkih s pripadajočimi metapodatki bodo shranjeni v datoteki »preberi me« skupaj s pripadajočimi podatki.
3.4.2	Ali bodo vaši podatki javno dostopni in licencirani v skladu z odprto licenco CC0, da bo s tem omogočena čim širša ponovna uporaba?	☐ Da ☒ Ne Podatki bodo objavljeni pod licenco CC-BY (oziroma ustrezno različico glede na vrsto podatkov), ki omogoča prosto uporabo, razmnoževanje, distribucijo in predelavo za katerikoli namen, tudi komercialni, ob obveznem navajanju avtorstva, vira in licence ter označitvi sprememb. Podatke bodo lahko tretje osebe uporabljale brez časovne omejitve, tudi po zaključku projekta. Odprto dostopni bodo le podatki oziroma metapodatki, ki ne vsebujejo občutljivih ali osebnih podatkov. Morebitne omejitve rabe podatkov bodo jasno opredeljene.
3.4.3	Kakšne postopke zagotavljanja kakovosti podatkov boste uporabili?	S podatki bo ravnano skladno z notranjimi standardi za ravnanje s podatki na matični raziskovalni organizaciji - Pedagoškem inštitutu. Upošteevane bodo posebnosti in standardi posameznih ved (npr. edukacijske vede, politične vede, psihologija).
4.	Etični in pravni vidiki	
4.1	Ali obstajajo etična ali pravna vprašanja, ki bi lahko vplivala na deljenje podatkov?	☒ Da ☐ Ne V projektu bodo pri zbiranju novih podatkov v okviru fokusnih skupin in poglobljenih polstrukturiranih družboslovnih intervjujev lahko nastali občutljivi podatki, iz katerih bo mogoče identificirati udeležence ter njihove filozofske nazore in politična prepričanja. Ti podatki zato ne bodo v celoti odprto dostopni oziroma bo njihova dostopnost omejena na metapodatke. Raziskovalni načrt bo v skladu z ustaljenimi postopku posredovan v odobritev Etični komisiji Pedagoškega inštituta.

4.2	Ali boste med izvajanjem projekta obdelovali oz. hranili osebne podatke?	☒ Da ☐ Ne Da. Obdelava omejenega nabora osebnih podatkov bo potekala skladno z GDPR, ZVOP-2 in internimi akti Pedagoškega inštituta. Udeleženci bodo o zbiranju osebnih podatkov predhodno informirani in bodo podali pisno privolitev za obdelavo osebnih podatkov. Osebni podatki bodo ločeni od raziskovalnega gradiva ter dostopni le pooblaščenim osebam ob ustreznih tehničnih in organizacijskih varovalih. Podatki za analizo bodo psevdonimizirani, pri arhiviranju oziroma deljenju pa anonimizirani.
4.3	Ali bodo med projektom ustvarjene oz. ponovno uporabljene posebne vrste osebnih podatkov?	☒ Da ☐ Ne Da. V raziskavi potencialno lahko nastanejo posebne vrste osebnih podatkov. Sodelujoči v fokusnih skupinah in poglobljenih polstrukturiranih družboslovnih intervjujih lahko izrazijo filozofske nazore in politična prepričanja. Obdelava teh podatkov bo temeljila na izrecni, informirani pisni privolitvi posameznikov ter skladnosti z GDPR, ZVOP-2 in internimi akti Pedagoškega inštituta. Za varstvo podatkov bodo uporabljeni naslednji ukrepi: ločeno shranjevanje identifikacijskih in raziskovalnih podatkov, psevdonimizacija takoj po zbiranju ter omejen dostop do raziskovalnih gradiv na podlagi pooblastil. Pri arhiviranju ali deljenju bodo podatki anonimizirani. Glavna tveganja vključujejo možnost ponovne identifikacije ter nepooblaščen dostop ali razkritje občutljivih informacij. Ta tveganja bomo obvladovali z minimizacijo obsega zbranih osebnih podatkov, dosledno anonimizacijo, pogodbenimi zavezami o zaupnosti ter organizacijskimi in tehničnimi varovali. Prav tako bo za te podatke zagotovljen omejen nadzorovan dostop pod vnaprej določenimi pogoji (glejte tudi 3.2.1 in 3.2.3).
4.4	Kako boste uredili lastništvo avtorskih pravic in pravic intelektualne lastnine podatkov, ki jih boste ustvarili ali ponovno uporabili?	Pri ponovno uporabljenih podatkih javnomnenjskih raziskav lastniki avtorskih pravic in pravic intelektualne lastnine ostajajo njihovi prvotni avtorji oziroma organizacije, ki so podatke zbrale in uredile. Lastništvo avtorskih pravic in pravic intelektualne lastnine podatkov, ki jih bomo ustvarili v projektu, je urejeno v Sporazumu o delitvi dela in sredstev za izvajanje raziskovalnega projekta, ki sta ga sklenili sodelujoči raziskovalni organizaciji (Pedagoški inštitut in Center za politološke raziskave, Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani) pred začetkom izvajanja projekta.

5.	Drugi raziskovalni rezultati	
5.1	Ali boste poleg podatkov ustvarili ali ponovno uporabili tudi druge raziskovalne rezultate?	☒ Da ☐ Ne Drugi raziskovalni rezultati projekta predstavljajo javno predstavitev izsledkov raziskave različnim deležnikom (znanstveni skupnosti, javnopolitičnim odločevalcem, praktikom). Predstavitve bodo temeljile na podatkih shranjenih v repozitoriju DiRROS ter bodo javno objavljene na spletni strani projekta .
6.	Finančna sredstva	
6.1	Kakšni bodo stroški ravnanja s podatki in drugimi rezultati projekta po načelih FAIR in kako bodo kriti?	Stroški ravnanja s podatki so predvideni v finančnem načrtu projekta in bodo kriti v okviru finančnih sredstev projekta.
6.2	Kdo bo odgovorna oseba za ravnanje z raziskovalnimi podatki pri projektu?	Odgovorna oseba za ravnanje z raziskovalnimi podatki pri projektu je vodja projekta dr. Urška Štremfel.

Uporabljeni viri:

- *Anotirana predloga načrta za ravnanje s raziskovalnimi podatki za projekte Obzorja Evropa*. CTK UL. Dostopno na: <https://dirrosdata.ctk.uni-lj.si/raziskovalni-podatki/nacrt-ravnanja-z-raziskovalnimi-podatki/>.
- Bezjak, Sonja (ur.) (2024). *Spoznaj FAIR: Priročnik o odprti znanosti v Sloveniji*. Univerza na Primorskem. Dostopno na: <https://www.hippocampus.si/ISBN/978-961-293-328-9.pdf>.
- *Horizon Europe Data management plan template*. Dostopno na: <https://www.openaire.eu/images/Guides/HORIZON EUROPE Data-Management-Plan-Template.pdf>.
- *NWO Template Data management plan*. Dostopno na: <https://www.nwo.nl/en/research-data-management>.

Verzija dokumenta: 1.0

Številka: 6311-94/2024-1

Datum: 15. 10. 2024